

УДК 378.147:378.22
DOI: 10.32342/2522-4115-2020-1-19-30

Н.В. ПОПЕНКО,
*фахівець I категорії Навчально-наукового інституту
«Фізико-технічний факультет»
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*

ТЕХНОЛОГІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ПРИРОДНИЧИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Статтю присвячено проектуванню та обґрунтуванню технології організації соціально-гуманітарної підготовки майбутніх магістрів природничих спеціальностей в умовах дистанційного навчання. На підставі аналізу наукової періодики виокремлено трактування поняття «педагогічна технологія», яке вживається у педагогічних дослідженнях у різних аспектах: як напрям у дидактиці; технологічно розроблена система, що навчає; система методів та засобів для досягнення результатів навчання; раціональний спосіб досягнення свідомо сформульованої освітньої мети. Аргументи, наведені у статті, створили передумови для висновку про те, що технологія організації соціально-гуманітарної підготовки майбутніх магістрів природничих спеціальностей в умовах дистанційного навчання являє собою структурований освітній процес, який складається із сукупності низки етапів реалізації: методологічно-цільового, змістово-організаційного, контрольо-результативного. Надано характеристику кожного з етапів означеної технології. Визначено, що технологія містить такі елементи: визначення мети (підвищення ефективності соціально-гуманітарної підготовки магістрів природничих спеціальностей в умовах дистанційного навчання), визначення наукових підходів (компетентнісного, системного, діяльнісного, особистісно орієнтованого) та основних принципів навчання (системності, науковості, проблемності, особистісно опосередкованої взаємодії, інтерактивності, стартового рівня знань, індивідуалізації, ідентифікації, педагогічної доцільності, регламентування навчання, мобільності навчання) виокремлення організаційно-педагогічних умов функціонування технології; конструювання та реалізація освітнього процесу (інструментарій формування соціально-гуманітарної компетентності: визначення форм, методів та засобів дистанційного навчання, створення дистанційних навчальних курсів, які структурно складаються з функціонально узгоджених блоків: інструктивного, навчально-інформаційного, комунікативного та контрольного, забезпечення активної взаємодії суб'єктів освітнього процесу); контроль, оцінка та аналіз діяльності майбутніх магістрів (критерії, показники і рівні сформованості соціально-гуманітарної компетентності) задля досягнення кінцевої мети – результату (сформованості соціально-гуманітарної компетентності).

Ключові слова: освітній процес, педагогічна технологія, магістри природничих спеціальностей, соціально-гуманітарна підготовка, дистанційне навчання.

Статья посвящена проектированию и обоснованию технологии организации социально-гуманитарной подготовки будущих магистров естественных специальностей в условиях дистанционного обучения. На основании анализа научной периодики выделены трактовки понятия «педагогическая технология», которое употребляется в педагогических исследованиях в различных аспектах: как направление в дидактике; обучающая технологически разработанная система; система методов и средств для достижения результатов обучения; рациональный способ достижения осознанно сформулированной образовательной цели. Аргументы, приведенные в статье, позволили определить, что технология организации социально-гуманитарной подготовки будущих магистров естественных специальностей в условиях дистанционного обучения представляет собой структурированный образовательный процесс, состоящий из совокупности следующих этапов реализации: методоло-

гически-целевого, содержательно-организационного, контрольно-результативного. Охарактеризован каждый из этапов указанной технологии. Определено, что технология включает следующие элементы: определение цели (повышение эффективности социально-гуманитарной подготовки магистров естественных специальностей в условиях дистанционного обучения), определение научных подходов (компетентностного, системного, деятельностного, личностно ориентированного) и основных принципов обучения (системности, научности, проблемности, личностно опосредованного взаимодействия, интерактивности, стартового уровня знаний, индивидуализации, идентификации, педагогической целесообразности, регламентирования обучения, мобильности обучения), выделение организационно-педагогических условий функционирования технологии; конструирование и реализация образовательного процесса (инструментарий формирования социально-гуманитарной компетентности: определение форм, методов и средств дистанционного обучения, создания дистанционных учебных курсов, которые структурно состоят из функционально согласованных блоков: инструктивного, учебно-информационного, коммуникативного и контрольного, обеспечение активного взаимодействия субъектов образовательного процесса); контроль, оценка и анализ деятельности будущих магистров (критерии, показатели и уровни сформированности социально-гуманитарной компетентности) для достижения конечной цели – результата (сформированности социально-гуманитарной компетентности).

Ключевые слова: образовательный процесс, педагогическая технология, магистры естественных специальностей, социально-гуманитарная подготовка, дистанционное обучение.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Реформи, що відбуваються сьогодні у системі вищої освіти, обумовлені потребою сучасного суспільства у підготовці конкурентоспроможних фахівців, здатних відродити економічну могутність держави; забезпеченні високої якості освіти та входження закладів вищої освіти (ЗВО) України до європейського освітнього простору. Постійна зміна вимог до майбутніх магистрів природничої галузі, значне зростання обсягу інформації, необхідної для виконання повсякденних професійних виробничих завдань, вимагає від майбутніх фахівців безперервного підвищення своєї професійної компетентності, вміння адаптуватися в умовах швидкого розвивання технологій та здатності протягом короткого часу поповнювати та оновлювати професійні знання. Міжнародна та вітчизняна практики природничої освіти свідчать про те, що соціально-гуманітарна підготовка майбутніх магистрів природничих спеціальностей є об'єктивною необхідністю. Природнича освіта готує фахівців, які посідають керівні посади у науково-дослідних установах, розуміють завдання та сутність своєї професійної діяльності, орієнтуються у складних проблемних ситуаціях, здатні їх передбачати та розв'язати. Високий рівень сформованості соціально-гуманітарної компетентності майбутнього фахівця природничого спрямування дозволяє йому перебувати на високому професійному рівні та розвивати культуру своєї діяльності.

Однак аналіз наукових праць, нормативних документів та освітніх програм провідних ЗВО України у контексті соціально-гуманітарної підготовки як складової професійної освіти майбутніх магистрів природничого спрямування свідчить про те, що ця складова подана у програмах недостатньо і не повною мірою відповідає очікуваним результатам навчання. Огляд змісту навчальних планів підготовки магистрів природничого спрямування свідчить про достатню кількість дисциплін циклів фундаментальної та професійно практичної підготовки, достатню кількість практик, але недостатню кількість дисциплін циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки. Незважаючи на постійне збільшення обсягу нової інформації із соціально-гуманітарних знань спостерігається обмеження часу на її засвоєння.

Одним із шляхів ефективного вирішення означеної проблеми, на нашу думку, є зміна підходів до викладання дисциплін соціально-гуманітарного циклу, а саме переорієнтація на якісно нові педагогічні технології, зокрема дистанційні. Використання дистанційних технологій в освітньому процесі сприятиме розвиненню особистісно орієнтованого підходу та індивідуалізації процесу професійного становлення майбутніх магистрів природничої галузі, буде спонукати їх до самостійної роботи, формуватиме інформаційну культуру, налаштовуватиме на оволодіння новими способами здобуття та застосування знань. Усе вищезазначене створило передумови для проектування та обґрунтування технології організації соціально-гуманітарної підготовки майбутніх магистрів природничих спеціальностей в умовах дистанційного навчання (ДН).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняній педагогічній науці загальні проблеми професійної підготовки магістрів досліджували такі вчені, як С. Вітвицька, О. Гура, В. Гриньова, М. Гриньова, О. Момот, С. Резнік; питання соціально-гуманітарної підготовки фахівців негуманітарного профілю знайшли відображення у дослідженнях О. Квасник, П. Коваль, Е. Лузік, Н. Мачинської, Н. Микитенко, Л. Перевалова, Т. Поясок, О. Романовського, О. Шевченко; сучасним аспектам теорії та практики ДН, проблемам впровадження дистанційних технологій у освітній процес ЗВО присвячено праці В. Бикова, Л. Іваненко, Н. Жевакіної, Г. Козлакової, В. Кухаренко, Т. Койчевої, В. Олійника, П. Стефаненко, О. Хмель та ін. Питання, присвячені розкриттю сутності поняття «педагогічна технологія» є предметом наукових студій В. Астахової, В. Беспалька, А. Нісімчук, Г. Селевка.

Мета статті полягає у проектуванні та обґрунтуванні технології організації соціально-гуманітарної підготовки майбутніх магістрів природничих спеціальностей в умовах ДН.

Виклад основного матеріалу. Запозичений з виробничої сфери термін «технологія» з'явився у педагогічній теорії і практиці у другій половині ХХ ст. Поняття «технологія навчання» було введено американським вченим Л. Хаббардом, який на основі базової тези про подолання складностей в процесі навчальної діяльності розробив технологію, що дозволяє подолати ці перешкоди та створює умови для використання здобутих знань у будь-якій життєвій галузі [1, с. 78]. Поняття «педагогічна технологія» вживається у науково-педагогічних дослідженнях у різних аспектах: як напрям у дидактиці; технологічно розроблена система, що навчає; система методів та засобів для досягнення результатів навчання; раціональний спосіб досягнення свідомо сформульованої освітньої мети. Ретельний аналіз наукової літератури дозволив виокремити різне трактування поняття «педагогічна технологія»: системний метод створення, застосування і визначення всього процесу викладання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їхньої взаємодії, що своїм завданням ставить оптимізацію форм освіти (ЮНЕСКО [2]); проєкт педагогічної системи, що реалізується на практиці (В. Беспалько [3]); науковий опис засобів і методів педагогічного процесу, який веде до наперед запланованого результату (А. Нісімчук [4]); сукупність науково обґрунтованих способів організації педагогічної діяльності, здійснення яких забезпечує оптимальне вирішення поставлених завдань (Н. Мисливець [5]); система засобів, методів організації та управління навчально-виховним процесом, яка дозволяє за виконання певних умов досягти заданого освітнього рівня (В. Астахова [6]); система функціонування усіх компонентів педагогічного процесу, яка побудована на науковій основі, запрограмована у часі і просторі та веде до запланованих результатів (Г. Селевко [7]); спосіб організації діяльності для отримання визначених, потенційно відтворюваних педагогічних результатів (Л. Верченко [8]).

Обґрунтування технології організації соціально-гуманітарної підготовки майбутніх магістрів природничих спеціальностей в умовах ДН нами було проведено на підґрунті аналізу:

- вимог державних стандартів вищої освіти спеціальностей галузі знань 10 «Природничі науки» для другого (магістерського) рівня вищої освіти;
- освітніх програм та навчальних планів спеціальностей галузі знань 10 «Природничі науки» для другого (магістерського) рівня вищої освіти;
- кваліфікаційних вимог – переліку компетентностей (інтегральної компетентності, загальних та спеціальних (фахових) компетентностей) випускника освітнього рівня магістр спеціальностей галузі знань 10 «Природничі науки»;
- вимог та рекомендацій роботодавців;
- рекомендацій викладачів та здобувачів вищої освіти рівня магістр.

При проектуванні технології організації соціально-гуманітарної підготовки майбутніх магістрів природничих спеціальностей в умовах ДН ми виходили з того, що головною метою ЗВО сьогодні є якісна професійна підготовка майбутнього фахівця природничої галузі, який не лише досконало володіє професійними знаннями обраного фаху, а й має високий рівень сформованості соціально-гуманітарної компетентності.

На основі проведеного аналізу визначення поняття «педагогічна технологія» технологію організації соціально-гуманітарної підготовки майбутніх магістрів природничих спеціальностей в умовах ДН ми розглядаємо як структурований освітній процес, що містить такі елементи: мета (підвищення ефективності соціально-гуманітарної підготовки магістрів

природничих спеціальностей в умовах ДН), наукові підходи та основні принципи навчання; конструювання та реалізація освітнього процесу (інструментарій формування соціально-гуманітарної компетентності: визначення форм, методів та засобів ДН, створення дистанційних навчальних курсів, забезпечення активної взаємодії суб'єктів освітнього процесу); контроль, оцінка та аналіз діяльності майбутніх магістрів (критерії, показники і рівні сформованості соціально-гуманітарної компетентності) задля досягнення кінцевої мети – результату (сформованість соціально-гуманітарної компетентності). Ми пропонуємо технологію, що складається із сукупності таких етапів реалізації: методологічно-цільового, змістово-організаційного, контрольно-результативного (рис. 1).

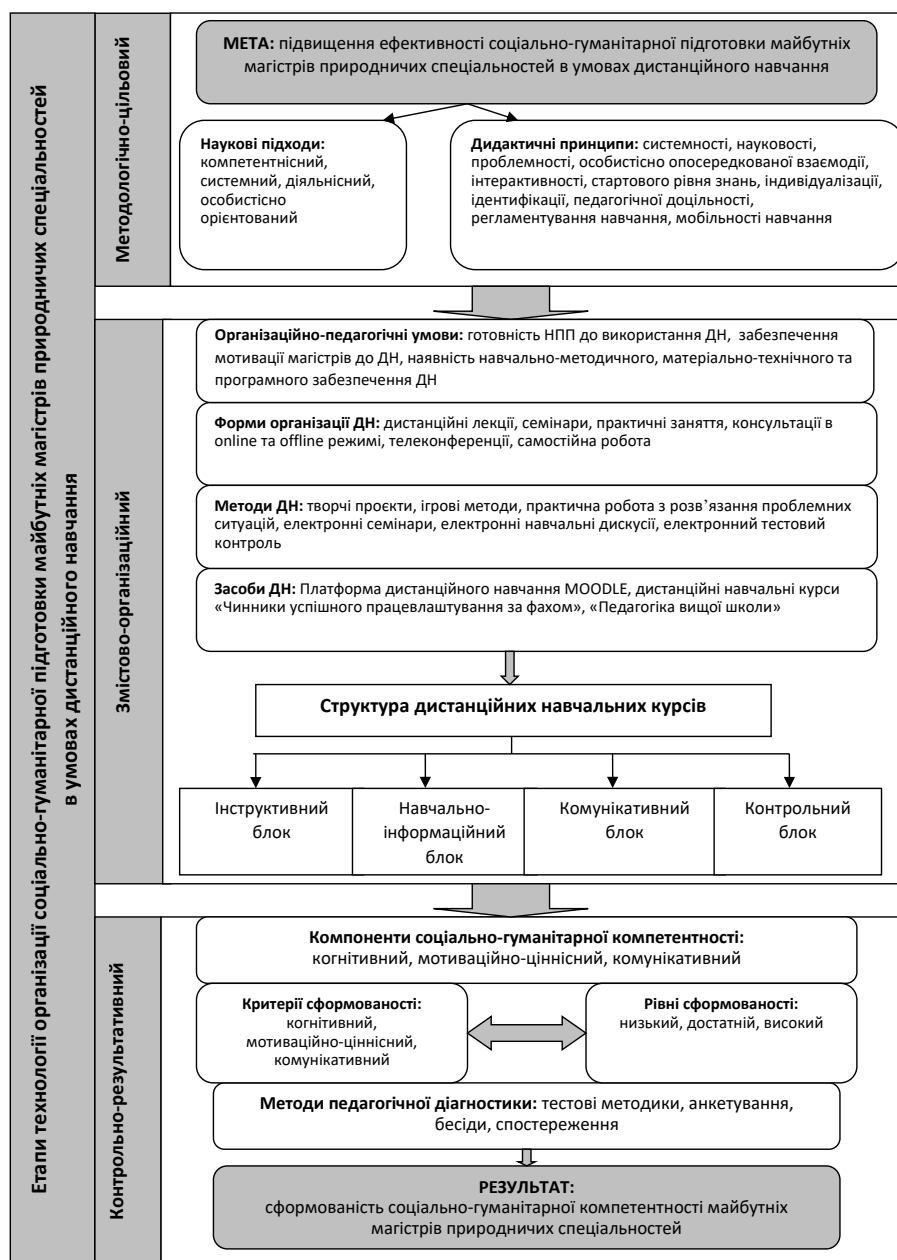

Рис. 1. Технологія організації соціально-гуманітарної підготовки майбутніх магістрів природничих спеціальностей в умовах дистанційного навчання

Надамо характеристику кожному з означених етапів технології.

У рамках дослідження на першому методологічно-цільовому етапі нами було визначено загальну мету, яка полягає у підвищенні ефективності соціально-гуманітарної підготовки майбутніх магістрів природничих спеціальностей в умовах ДН. Для успішної реалізації означеної мети доцільним є застосування таких наукових підходів, як компетентнісний, системний, діяльнісний, особистісно орієнтований.

Компетентнісний підхід (І. Зімня, Н. Волкова, О. Заблоцька, О. Пометун, А. Хуторський) передбачає зміщення пріоритетів з процесу нагромадження соціально-гуманітарних знань, умінь і навичок у площину формування й розвитку у майбутніх магістрів природничої галузі здатності діяти практично і творчо застосовувати набуті знання та досвід у різних професійних та життєвих ситуаціях. Такий підхід передбачає орієнтацію навчання на такі цілі: здатність до навчання, самовизначення, самоактуалізація.

Системний підхід (В. Ананійн, В. Садовський, Л. Фон Берталанфі) до процесу проектування та обґрунтування технології організації соціально-гуманітарної підготовки магістрів природничих спеціальностей в умовах ДН дозволяє створити цілісне уявлення про дистанційний освітній процес, на основі осягнення його складових елементів і взаємозв'язків між ними, здійснювати його системне коригування. Отже, використання системного підходу уможливіло визначити процедуру проектування освітнього процесу, а саме: пошук нових елементів змісту навчання, методів і організаційних форм; формулювання мети, вибір методів і прийомів навчання, побудова їх конкретної структурно-логічної схеми, підготовка дидактичних засобів, розробка проєктів освітнього процесу на всіх його рівнях (навчального курсу, теми, розділу, «педагогічної події» (у складі заняття), «навчального кроку» [9]).

Діяльнісний підхід (Г. Атанов, Б. Сусь) у реалізації пропонованої технології передбачає переведення майбутнього магістра у позицію суб'єкта пізнання, праці та спілкування, що неможливо без: 1) постійної логічно-побудованої зміни видів діяльності всіх суб'єктів та їх продуктивної взаємодії; 2) максимального розкриття соціально-гуманітарного потенціалу майбутнього магістра з його подальшим використанням у подальшій професійній діяльності. Отже, з позицій діяльнісного підходу розглядаємо процес формування соціально-гуманітарної компетентності майбутніх магістрів природничих спеціальностей в умовах ДН як створення сприятливих умов для стимулювання соціально-гуманітарного потенціалу майбутніх магістрів, постійного професійного розвитку і самовдосконалення, відкритості до здобуття нового досвіду та нових знань і, найголовніше – отримання задоволення від власного самовдосконалення та самореалізації, від розвитку професійно значущих особистісних рис і здібностей.

Особистісно орієнтований підхід (І. Бех, Є. Бондаревська) передбачає побудову технології формування соціально-гуманітарної компетентності майбутніх магістрів природничих спеціальностей в умовах ДН з урахуванням андрагогічного підходу, в основі якого є знання індивідуальних особливостей майбутнього магістра і включення їх у дистанційний освітній процес. Науковці-педагоги визначають велику кількість показників, які відрізняють студентів один від одного та мають вплив на засвоєння знань. До таких показників відносять: характеристики темпераменту (сила, рухливість і врівноваженість нервової системи); рівень розвитку пізнавальних процесів і структури інтелекту; рівень розвитку емоційно-вольової сфери; рівень знань і умінь; рівень самостійності й активності; наявність мотивації до навчання; вибірковість інтересів та ін. Ця різноманітність індивідуальних особливостей якісно впливає на успішність у навчанні. Саме через це ми намагалися вивчати особистість кожного магістра із застосуванням сучасних методик вивчення індивідуальних особливостей людини та використовувати ці дані у побудові та здійсненні освітнього процесу.

Отже, в основі реалізації особистісно орієнтованого навчання є взаємодія викладача і майбутнього магістра – рівноправних суб'єктів цього процесу. Для забезпечення такої взаємодії необхідно враховувати основні принципи навчання (загальні дидактичні, особистісно орієнтовані та специфічні принципи дистанційного навчання), створити відповідні умови для ефективного навчання, адаптувати згідно з індивіду-

альними особливостями магістрів зміст та засоби навчального впливу, використовувати різноманітні види та форми навчання (індивідуальне, групове, диференційне тощо).

Для ефективної реалізації запропонованої нами технології організації соціально-гуманітарної підготовки майбутніх магістрів природничих спеціальностей в умовах ДН необхідне дотримання низки дидактичних принципів, а саме: принципів *системності, науковості, проблемності, особистісно опосередкованої взаємодії, інтерактивності, стартового рівня знань, індивідуалізації, ідентифікації, педагогічної доцільності застосування нових інформаційних технологій, регламентування навчання, мобільності навчання*. Варто зазначити, що серед основних принципів проектування технології є як загальновідомі дидактичні принципи (В. Чайка [10]), що використовуються в традиційній системі навчання, так і специфічні принципи для дистанційної системи навчання (В. Биков [11, с. 85–86], Т. Десятов [12, с.77], Н. Клокар [13, с. 39]), що базовані на максимальному використанні інформаційних технологій.

Наступним завданням було визначення та обґрунтування організаційно-педагогічних умов функціонування технології відповідно до мети. Спираючись на наукові дослідження науковців щодо визначення організаційно-педагогічних умов ефективної організації ДН та на результати аналізу сучасного стану соціально-гуманітарної підготовки магістрів природничих спеціальностей, нами було виокремлено організаційно-педагогічні умови підвищення ефективності соціально-гуманітарної підготовки магістрів природничих спеціальностей в умовах ДН: готовність науково-педагогічних працівників до використання елементів ДН в освітньому процесі; забезпечення мотивації майбутніх магістрів природничої галузі до навчання у дистанційному середовищі; наявність якісного навчально-методичного, матеріально-технічного та програмного забезпечення ДН [14].

На другому змістово-організаційному етапі нами було вивчено можливості дистанційної платформи MOODLE як засобу підвищення ефективності соціально-гуманітарної підготовки майбутніх магістрів природничих спеціальностей; визначено структуру та особливості побудови дистанційних навчальних курсів «Чинники успішного працевлаштування за фахом» та «Педагогіка вищої школи»; здійснено комплексний аналіз, добір та висвітлення змісту, форм, методів, засобів педагогічної діяльності у дистанційному освітньому середовищі задля досягнення поставленої мети, а саме: сформованості соціально-гуманітарної компетентності майбутніх магістрів природничих спеціальностей. Було визначено, що створені дистанційні курси мають інтегрований характер і структурно складаються з функціонально узгоджених блоків: інструктивного, навчально-інформаційного, комунікативного та контрольного [15].

Заключний контрольний-результативний етап, спроектованої нами технології відображає висновки та результати підвищення ефективності соціально-гуманітарної підготовки магістрів природничих спеціальностей в умовах ДН. Результатом впровадження технології є сформованість соціально-гуманітарної компетентності вищезазначених фахівців. Також на контрольному-результативному етапі нами було передбачено розкриття структури соціально-гуманітарної компетентності майбутніх магістрів природничої галузі, що містить компоненти: когнітивний, мотиваційно-ціннісний та комунікативний.

Задля виявлення якісних характеристик сформованої соціально-гуманітарної компетентності, співвідношення поставленої мети і результату процесу втілення технології та організаційно-педагогічних умов підвищення ефективності соціально-гуманітарної підготовки магістрів природничих спеціальностей в умовах ДН нами було розроблено критерії, показники та методи педагогічної діагностики оцінювання її сформованості (табл. 1).

Співвідношення критеріїв та показників сформованості соціально-гуманітарної компетентності дозволило визначити характеристики, що відображають зміст рівнів сформованості зазначеної компетентності, а саме: високий, достатній, низький.

Таблиця 1

Критерії, показники та методи діагностики рівня сформованості соціально-гуманітарної компетентності майбутніх магістрів природничих спеціальностей в умовах дистанційного навчання

Критерій	Показники	Методи діагностики
Когнітивний	Сформованість системи міцних теоретичних соціально-гуманітарних знань професійного, психологічного, педагогічного, соціального характеру, необхідних для реалізації своїх професійних функцій під час майбутньої трудової діяльності	Аналіз результатів поточного та семестрового контролю знань з соціально-гуманітарних дисциплін, спостереження, анкетування, бесіди
Мотиваційно-ціннісний	Усвідомлення мотивів навчальної та соціальної діяльності, усвідомлення цінності соціально-гуманітарних знань для майбутньої професійної діяльності; потреба у здобутті соціально-гуманітарних знань і вмінь; прагнення досягати успіху; сформованість мотивації та настанов для побудови виробничих відносин; сформованість ставлення до моральних норм та правил суспільства, до цінностей суспільного та особистісного порядку [16]	Методика для діагностики навчальної мотивації студентів (А. Реан, В. Якунін у модифікації Н. Бадмаєвої) Методика діагностики реальної структури ціннісних орієнтацій особистості (С. Бубнова) Методика визначення спрямованості особистості (Б. Басс)
Комунікативний	Здатність ефективно спілкуватися з колегами та керівництвом, використовуючи навички міжособистісної взаємодії, здатність коректно сприймати та надавати зауваження, критику, вміння довести свою позицію до аудиторії фахівців та нефахівців, вміння інтерпретувати та представляти результати наукових досліджень, вміння здійснювати педагогічну діяльність	Методика оцінювання комунікабельності (В. Ряховський) Методика оцінювання рівня розвитку комунікативних та організаторських здібностей «КОЗ-2» (Б. Федоришин)

Високий рівень сформованості соціально-гуманітарної компетентності майбутніх магістрів природничих спеціальностей характеризується високою позитивною мотивацією до професійного зростання під час соціально-гуманітарної підготовки, усвідомленням необхідності отримання соціально-гуманітарних знань, формування умінь та навичок з соціально-гуманітарних дисциплін та здатність застосовувати їх на практиці; прагненням до творчої та професійної самореалізації, стійким інтересом до постійного саморозвитку та самовдосконалення; вмінням адекватно сприймати власні помилки та оцінювати власну професійну придатність; високим рівнем творчої активності, глибиною та гнучкістю соціально-гуманітарних знань умінь та навичок.

Середній рівень сформованості соціально-гуманітарної компетентності майбутніх магістрів природничих спеціальностей характеризується невисокою позитивною мотивацією до професійного зростання під час соціально-гуманітарної підготовки, недостатнім усвідомленням необхідності отримання соціально-гуманітарних знань, формування умінь та навичок з соціально-гуманітарних дисциплін та здатність застосовувати їх на практиці лише в окремих професійних ситуаціях; прагненням до творчої та професійної самореалізації в окремих навчальних ситуаціях, нестійким інтересом до постійного саморозвитку та самовдосконалення; достатнім рівнем соціально-гуманітарних знань умінь та навичок, необхідних для виконання практичних завдань на достатньому рівні.

Низький рівень сформованості соціально-гуманітарної компетентності майбутніх магістрів природничих спеціальностей визначається відсутністю мотивації до професійного зростання під час соціально-гуманітарної підготовки; усвідомлення необхідності отримання соціально-гуманітарних знань, формування умінь та навичок з соціально-гуманітарних дисциплін; прагнення до творчої та професійної самореалізації; інтересу до постійного саморозвитку та самовдосконалення; а також невмінням адекватно сприймати власні помилки та оцінювати власну професійну придатність; наявність окремих соціально-гуманітарних знань умінь та навичок, необхідних для виконання практичних завдань.

Висновки з цього дослідження та перспективи подальших розвідок. Таким чином, нами було здійснено проектування технології організації соціально-гуманітарної підготовки майбутніх магістрів природничих спеціальностей в умовах ДН. На основі вивчення та аналізу науково-педагогічної літератури було визначено структуру означеної технології, що являє собою сукупність трьох етапів – методологічно-цільового (формулювання мети, визначення наукових підходів та дидактичних принципів), змістово-організаційного (обґрунтування організаційно-педагогічних умов функціонування технології, досліджено можливості платформи дистанційного навчання MOODLE, визначено структуру та особливості побудови дистанційних навчальних курсів, здійснено комплексний аналіз, відбір та висвітлення змісту, форм, методів, засобів педагогічної діяльності у дистанційному освітньому середовищі), контрольо-результативного (відображає висновки та результати підвищення ефективності соціально-гуманітарної підготовки магістрів природничих спеціальностей в умовах дистанційного навчання; розкрито структуру соціально-гуманітарної компетентності, що містить такі компоненти: когнітивний, мотиваційно-ціннісний, комунікативний; розроблено критерії (когнітивний, мотиваційно-ціннісний, комунікативний), показники та методи педагогічної діагностики сформованості соціально-гуманітарної компетентності майбутніх магістрів природничих спеціальностей в умовах ДН; визначено характеристики, що відображають зміст рівнів сформованості зазначеної компетентності (високий, достатній, низький).

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямі полягатимуть у експериментальній перевірці ефективності технології організації соціально-гуманітарної підготовки майбутніх магістрів природничих спеціальностей в умовах ДН.

Список використаної літератури

1. Педагогічні технології в підготовці вчителів : навч. посіб. / кол. авторів ; за ред. І.Ф. Прокопенка. – 3-є вид., допов. і переробл. – Харків : ХНПУ, 2018. – 457 с.
2. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/> (дата звернення 11.05.2018).
3. Беспалько В.П. *Слабкие педагогической технологии* / В.П. Беспалько. – М. : Педагогика, 1989. – 192 с.
4. *Енциклопедія освіти* / голов. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
5. Мисливець Н.А. *Педагогическая технология* : учебн. пос. / науч. ред. М.Е. Поленова, Н.А. Мисливець. – Белгород : Изд-во Белгор. гос. ун-та, 1998. – 400 с.
6. *Глоссарий современного образования* / под. ред. В.И. Астаховой и А.Л. Сидоренко. – Харьков : Око, 1998. – 272 с.
7. Селевко Г.К. *Педагогические технологии на основе активизации, интенсификации и эффективного управления УВП* / Г.К. Селевко. – М. : НИИ школьных технологий, 2005. – 288 с.
8. Верченко Л.С. *Проектування технології розвитку соціально-комунікативної компетентності майбутніх викладачів вищої школи у процесі магістерської підготовки: концептуальний етап* / Л.С. Верченко // *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»* Педагогічні науки. – 2017. – №1 (13). – С. 155–160.
9. Гончаренко Т. *Рівні проектування навчального процесу з фізики* / Т.Л. Гончаренко, В.Д. Шарко // *Наукові записки КДПУ; Сер.: Педагогічні науки*. – 2011. – Вип. 98. – С. 35–38.
10. Чайка В.М. *Основи дидактики: навч. посіб.* / В.М. Чайка. – К.: Академвидав, 2011. – 238 с.
11. Биков В.Ю. *Дистанційне навчання в країнах Європи та США і перспективи для України* / В.Ю. Биков, О.О. Гриценчук, Ю.О. Жук та ін. // *Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби технології* : монографія / наук. ред. В.Ю. Биков, О.В. Овчарук; Академія педагогічних наук України, Інститут засобів навчання. – К.: Атіка, 2005. – С. 77–140.
12. Десятів Т.М. *Дистанційне навчання в системі неперервної професійної освіти* / Т.М. Десятів // *Педагогіка і психологія*. – 2003. – №1. – С. 75–80.
13. Клокар Н.І. *Методологічні основи запровадження дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації* / Н.І. Клокар // *Шлях освіти*. – 2007. – № 4 (46). – С. 38–41.
14. Попенко Н.В. *Організаційно-педагогічні умови підвищення ефективності соціально-гуманітарної підготовки магістрів природничих спеціальностей в умовах дистанційного*

навчання / Н.В. Попенко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. – Запоріжжя : КПУ, 2019. – Вип. 65. – Т. 2. – С. 100–106.

15. Попенко Н.В. Досвід використання елементів дистанційного навчання при підготовці магістрів денної форми навчання / Н.В. Попенко // Дистанційне навчання – старт із сьогодення в майбутнє : зб. наук.-метод. праць II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна. – 2016. – С. 122–127.

16. Поясок Т.Б. Організація педагогічної взаємодії учасників освітнього процесу в комп'ютерно орієнтованому навчальному середовищі закладу вищої освіти [Електронний ресурс] / Т.Б. Поясок, О.І. Беспарточна // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2018. – Т. 67. – №5. – С. 199–212. – Режим доступу: <https://doi.org/10.33407/itlt.v67i5>. (дата звернення 07.04.2019).